

כיצד בוחרים לוועד הלשון

לכבוד מערכת ה"פועל הצעיר".

בבקשה לפרסם את השורות שלקמן בגליון הכי קרוב:

בגליון האחרון (גליון ל"ח) של ה"פועל הצעיר", בפרק מחיי ירושלים, נאמר, כי, ועד הלשון מחק, עפ"י הצעתי, את מגדלי מוכר ספרים מרשימת הנבחרים להועד מפני "שבשיחה עם עתונאי אחד הרהיב ש"י אברמוביץ בנפשו עוז לפקפק קצת בערכו המוחלט של "אבי תחיתנו" בתור "מחיה לשוננו". כל זה בלגלוג בכונה אלי, לאמר, שמפני רגש פרטי של פניעה בכבודי הצעתי ההצעה בנוגע למגדלי מו"ס.

זה לא אמת:

בשיחה ההיא לא היה שום רמז נגדי. בשיחה ההיא לא היה בכלל שום דבר נגד חברי הועד, לא בפרוש ואף לא ברמז, ועלי להוסיף עוד כי בנוגע אלי מעולם לא ראיתי ולא שמעתי כי ר' מגדלי מוכר ספרים כתב או דבר נגדי שום דבר. אדרבא, כשהייתי באודיסה ובאתי אליו, כמדומני עם האדון ביאליק, קבל אותי ה"סבא" בסבר פנים יפות, ואעפ"י שהתלוצץ קצת בהדבור העברי ואמר שאינו מאמין בזה, דבר אתי בעברית ושבח את עבודתי בה"מלון".

ולכן, מבחינה פרטית לא היה לשום אחד מחברי הועד, ואף לא לי, שום סבה להתנגד לבחירת מגדלי מו"ס לחבר משתתף לוועד הלשון בתוך שאר הסופרים והחכמים. אבל, בשיחה ההיא, שבה קרא ה"סבא" תגר על המלחמה עם העזרה בדבר הלשון העברית בהטכניקום ובבתי הספר שלה, ולא היתה שם שום שייכות לוועד הלשון, משך ה"סבא" את ועד הלשון לתוך השיחה ויתלוצץ בעצם העיקר של "ועד הלשון", "באנשים שמתקבצים ויושבים ומחדשים מלים", וכל זה בולזול ובלצנות כיד החדוד הטובה על ה"סבא".

ומפני זה, כשעלתה שוב לפני הועד שאלת החברים המשתתפים, חויתי אני דעתי, שאינו נאה להועד לבוא עתה לפני מגדלי מו"ס בבקשה להיות חבר להועד, הואיל והוא כופר בעצם הדבר, ולא עוד אלא שהוא לא נמנע מלהתלוצץ ולזלול בהועד בשיחה שנועדה לפרסום. ורוב חברי הועד הסכימו לדעתי.

הסבא מגדלי מו"ס יוכל להיות אבי ספרותנו החדשה, יוצר הסגנון, מורהו של ביאליק, אך ועד הלשון, כמו שהוא, אינו חזיב להתרפס לפני מי שמזלזל בו בגלוי יהי מי שיהיה. בנוגע לש' ברנפלד, שגם את עלבונו תובע בעל המכתב מירושלים מועד הלשון, הנה אעפ"י שגם הוא האדון ברנפלד פרסם דברים לא כהוגן על הועד, אעפ"י כבישיבת הועד בראשית החרף רשם הועד גם שמו של ברנפלד בתוך הסופרים והחכמים שהיה בדעתו לצרף לעבודתו. אך אח"כ נתפרסמו מאמרים בעתונים גרמנים שבהם נאמר בפרוש כי

הציונים מסיתים את העם לנצרות, ונודע אח"כ כי בעל המאמרים ההם היה האדון ברנפלד, ולכן היתה דעתו של "ועד הלשון" כי אדם שמטיל אשמה איומה כזו על הציונים אי אפשר לבני ארץ ישראל לבוא אליו בבקשה להיות חבר להם בעבודה. וכדי לברר קצת יותר את הענין, אני רוצה להוסיף דברים אחדים על היסוד שעליו סומך הועד בבחירת חברים:

"ועד הלשון" אינו כל"כך הצוף שיחשב את עצמו ל"אקדמיה", שכבוד הוא לאדם להיות חבר לה והבחירה באדם לחברות זו היא כעין פרס של כבוד בעד מפעלו של האדם בשדה החכמה או הלשון והספרות או העבודה הלאומית. אלמלא היה הועד בוחר חברים מבחינה זו, כי אז בודאי היה עליו לבחור בפלוני ובפלוני, הראויים לכבוד בשביל חקירותיהם בהיסטוריה ובשביל עבודתם הספרותית או הלאומית. אבל "ועד הלשון" הוא פשוט חבורת אנשים אחדים, שקצתם הם גם בעלי מקצוע, ותפקידו הוא למלא החסר בלשון ביצירת מלים חדשות. זהו עכ"פ תפקידו העיקרי, וכשהוא בוחר בחבר לו אינו יכול לשים לב לגדולתו של פלוני בתור חוקר או אפילו בתור אבי הספרות ויוצר הסגנון, אלא דוקא אם פלוני בעל מקצוע מדעי בענין הלשון או אם כבר הראה כחו ביצירת מלים ואם הוא מודה בתפקידו של הועד בכלל וירצה להשתתף עמו בעבודתו זו. מי שאינו מאחד משני הסוגים האלה אין הועד פונה אליו בבקשה להשתתף אתו בעבודה.

ברנפלד, בכל מה שהוא סופר חשוב, איננו בעל מקצוע וגם מעולם לא נתמחה ביצירת מלים, ולכן רק לפנים משורת הדין עשה הועד בתחלה שרשם שמו, וכשנודע אח"כ כי הוא חרף מערכות הציוניים בשטנה כל"כך איומה, כמדומני שהועד לא חטא שום חטא במה שהחליט לא לפנות אליו בבקשה להיות חבר הועד.

וה"סבא", שמלבד שהוא סופר גדול הוא גם יוצר מלים, לא יכול הועד, ולצערו הגדול, לפנות אליו, מפני שהיה ברור לו להועד למפרע שהוא "סבא" אינו יכול להשתתף עם הועד, כיון שהוא כופר בעצם הדבר של חדוש מלים בישיבה ובכונה לשם חדוש, ולזה נוסף עוד שה"סבא" יחי' זלול בכבוד הועד בגלוי.

המלים שיוצר מנדלי מו"ס אינן צריכות להסכמת הועד, והמלים שיוצר הועד הראויות להתקיים תתקיימנה גם בלי הסכמת ה"סבא", ואותן שאינן ראויות לקיום גם הסכמת הסבא לא תציל אותן.

1. הד למאורע שהסעיר במשך ימים רבים את הציבור היהודי: משפט לאור"הורוויץ. עורך העיתון "המצפה" (החל לצאת בקראקא בתרס"ד) שמעון מנחם לאור האשים את הסופר העברי ש"י הורוויץ, שהוא מסית ומדיח לשמר, אם במאמריו בחיוב הנצרות ("השלוח" ו"העולם") ואם למעשה. לאור הסתמך על עדותו של שמעון ברנפלד. הורוויץ תבע את לאור לדין ואז חזר בו ברנפלד מהאשמתו ולאור הורשע. ראה על כך במפורט במבואו של ג' קרסל למבחר כתבי ש. מ. לאור: "על המצפה" (ירושלים, תשכ"ט), עמ' 50 ואילך. לאחר מכן יצא ברנפלד, בשל התנגדותו לציונות המדינית באותם ימים, בהאשמה דומה על הציונות.

הועד אינו מחלק כבוד להאנשים שהוא מבקש השתתפותם, לכן לא חטא שום חטא גם להסבא הגדול במה שלא פנה אליו. הועד פונה רק להאנשים, שהוא חושב שהם ירצו להשתתף אתו, ולמי שלא יזלזלו יותר מדי בכבודו.

א. בן יהודה.

ירושלם כ"ו תמוז א' תתמ"ה לחרבן

הפועל הצעיר, גיליון 39-40, יפו, ח' אב תרע"ד